

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETSÉGI VIZSGA • 2007. november 5.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2007. november 5. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az érettségi feladatsor két részből áll.

- Az „A” rész a mindenki által megoldandó feladatokat tartalmazza a társadalom és jelenismeret témaköréből.
- A „B” rész két feladatsort tartalmaz:
 - I. gazdasági alapismeretek
 - II. pszichológiai alapismeretek

Kérjük, aláhúzással jelölje (fentebb) a vizsgázó, hogy a II. rész két feladatsorából melyiket választja. (Csak az egyik feladatsor megoldásáért kaphat pontot.)

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és a II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont	
----------------	--

A.2. Az alábbi szöveg a jelenkori Magyarország egyik problémájáról, a csökkenő születésszám alakulásáról szól.

Mutassa be 15-20 sorban a felvetett kérdést a megadott szempontok és az eset alapján!

Joga van-e az államnak befolyásolni a gyermeklétszám alakulását? Megteremthető-e a szociális biztonság a több gyermeket vállaló családok számára? Közvetlen környezetében milyen ezzel kapcsolatos problémákat észlelt?

10 éves érettségi találkozót tartottak egy magyarországi megyeszékhelyen. Az osztályfőnök az unokái fényképét vitte magával, és várta, hogy tanítványai majd saját gyermekeik képét adják körbe. Arra gondolt, hány gyermek is született a saját közel 40 fős osztályában, a társadalmi reprodukcióhoz szükséges 2,2-es átlagot ők elérték-e? A többségüknek két gyermeke van, néhány egyke mellett két nagycsaládos fordul elő. Tanítványainál viszont meglepődve tapasztalja, mennyire más a helyzet. Az ötéves találkozóra csak egyikük érkezett jegygyűrűvel és terhesen, de több osztálytárs már komoly, hosszú ideje tartó kapcsolatról számolt be, néhányan esküvőt vagy eljegyzést terveztek. Most 28-29 évesek, és csak az osztály felének van gyermeke. Egyetlen háromgyermekes anyuka van, és csak négyük vállalt két gyereket. Igaz, Melinda el sem tudott jönni a találkozóra, ikerterhességgel otthon maradt. Az osztályfőnök beszélgetni kezd velük, és keresi a magyarázatot a meg nem született gyermekekre.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

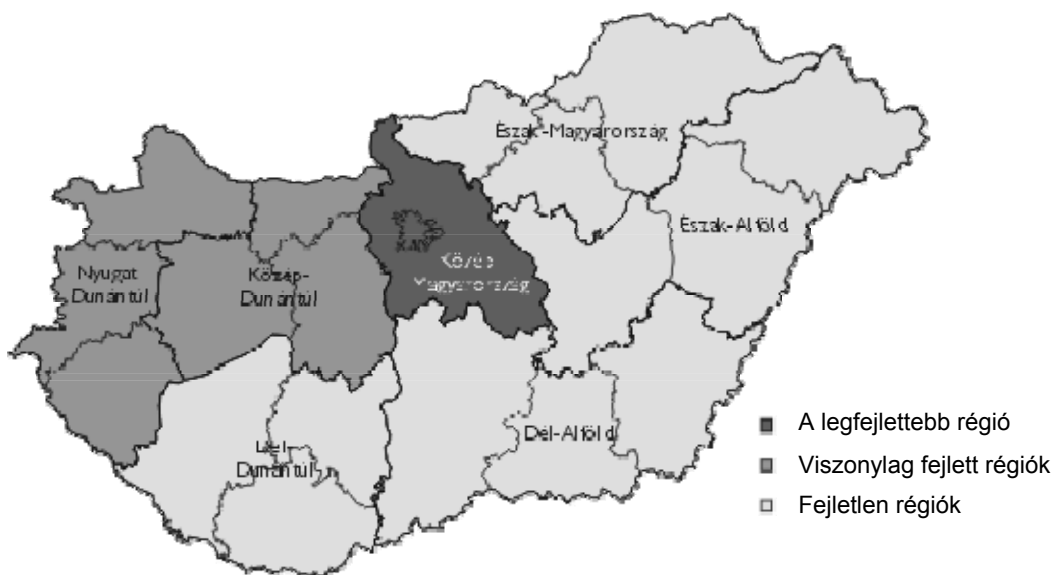
A.4. A következő két térkép Magyarország regionális megosztottságát mutatja.

Az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) régióként, 2001 (folyó áron, ezer Ft)

Forrás: Magyar statisztikai zsebkönyv 2002, KSH, és www.OKI.hu

A régiók csoportjai gazdasági, társadalmi, demográfiai és urbanizációs mutatóik alapján

Forrás: Balázs Éva: Közoktatás és regionális fejlődés OKI

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

a. feladat

Mi olvasható le a térképekről? Tegyen legalább három, számszerű adatot is tartalmazó állítást a térképek alapján!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 pont	
---------------	--

b. feladat

Milyen történelmi, gazdasági és társadalmi okai vannak a térképeken látható regionális különbségeknek?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

A.5. Az alábbiakban fogalom-meghatározásokat olvashat. Írja a fogalmakat a kipontozott vonalra!

A/ aktív választójoggal rendelkezik minden nagykorú állampolgár.....

.....

B/ az ENSZ szervezetén belül központi szerepe van, állandó tagjai vétójoggal rendelkeztek, a nem állandó tagok számát 1963-ban 10-re emelték

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

C/ a lakosság életviteléhez és a termelő tevékenységhez szükséges hálózatok, (pl.: víz, gáz, áram, szennyvízcsatorna) és létesítmények összességét jelentő fogalom

.....

3 pont	
---------------	--

A.6. Válassza ki és húzza alá az alábbi meghatározások közül azt az egyet-egyét, amely a keretben lévő meghatározáshoz tartozik!

Szegregáció

- szegre akasztott gondolatok, tanok gyűjtőneve, azaz feladott elvek sokasága
- gazdaságilag aktív népesség és a munkanélküliek egymáshoz viszonyított szegmense
- nemesi tulajdonnal összekötött haszonvételek visszaszerzési joga
- különböző helyzetű rétegek a földrajzi térben is jól érzékelhetően egymástól való elkülönülése
- a bűnözés, az éhezés, a prostitúció kiindulópontja
- földrengés által gyakran sújtott terület
- Regátba költözés

A szegregációval gyakran együtt jár

- elvtelen viselkedés, élvhajhászás
- arányeltolódás az eltartók és eltartottak közt
- háromlási jog alkalmazása
- slumosodó terület kialakulása
- nemzetközi bűnüldözés
- lemeztektonikai mozgások

1 pont	
---------------	--

A.7. Az alábbi kifejezések az Európai Unióval kapcsolatosak. Magyarázza meg a fogalmakat!

Európai Unió „három pillére”:

.....

.....

Európai Közösségek Tanácsa:.....

.....

.....

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A.8. Az alábbi mondatok a nemzeti jelképeket, az államiság külső ismertető jegyeit, szimbólumait mutatják be. Írja be a kipontozott vonalra a kihagyott szavakat!

A Magyar Köztársaság címere hegyes talpú, hasítottElső mezeje éshétszer vágott. . Második vörös mezejében zöld hármashalumnak arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt. Tetején a magyar nyugszik. Magyarország köztársaság, a Magyar Köztársaság, demokratikus

2 pont	
---------------	--

A.9. Az alábbiakban a határon túli magyarság helyzetéről olvashat megállapításokat. A szöveg és meglevő ismeretei alapján válaszoljon az alábbi kérdésre! Minden helyes megállapítása fél-fél pontot ér.

Milyen okok vezetnek a magyarság számának csökkenéséhez Szlovákiában?

A magyar nyelvet ápoló idősök lassan kihalnak, a fiatalok vegyes házasságokban élnek, gyermekeik pedig már csak egy nyelven kommunikálnak. Téves az az elképzelés, hogy a városokban jobban asszimilálódnak a kisebbségek, hisz a városokban továbbra is van magyar iskola, működnek magyar társadalmi szervezetek. Ha egy faluban kerülnek kisebbségbe a magyarok, intézményeik "kiüresednek". Rohamos asszimilációhoz vezet a magyar iskola bezárása, a nem magyar nyelvű istentisztelet. Egy településen, ahol 20 százalék magyar él, az idősök aránya elérheti a 40-50 százalékot, míg a magyar fiatalok aránya már csak 5-10 százalék körül mozog. A városokban is jelentős a fogyás, de ott lassabban megy végbe.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

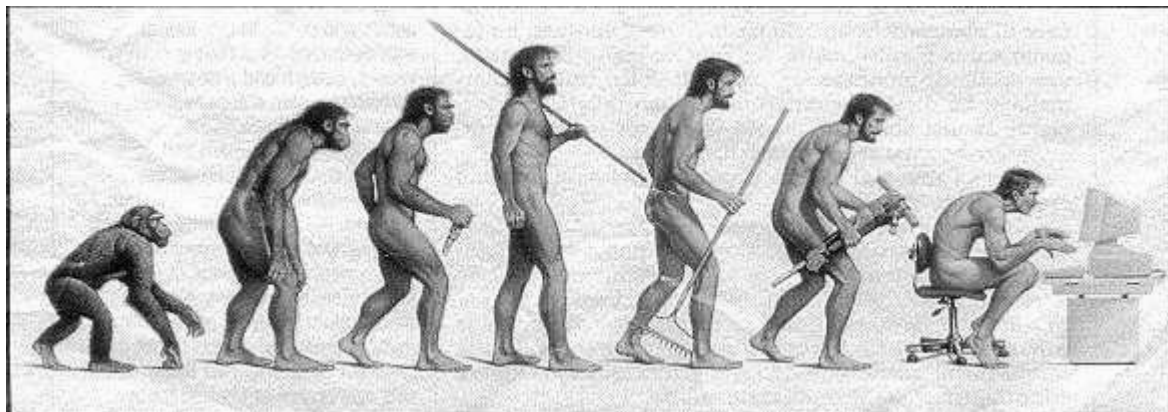
.....

.....

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A.10. Napjaink egyik modern társadalmi jelenségét bemutató karikatúrához kapcsolódik a következő feladat.

- a) Nevezze meg azt a korszakot, társadalmat jelenséget, melyet bemutat!
.....társadalom.
- b) Soroljon fel négy olyan országot, ahol jelentős a digitális tudás szerepe!
.....
- c) A számítógép használata jelentős változásokat hozott az emberiség életében.
Említsen két pozitív példát!.....
.....
- d) Említsen két esetet a számítógép használatának egyéni vagy társadalmi
veszélyességére!.....
.....
- e) A magyar állam különböző eszközökkel igyekszik elősegíteni a számítógép
elterjedését hazánkban. Írjon két példát!.....
.....
- f) Hogyan értékeli Magyarország helyzetét nemzetközi összehasonlításban az
internetezés elterjedésének vonatkozásában?.....
.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

g) Állítását indokolja!.....

.....

.....

.....

h) Nevezzen meg három további technikai eszközt, mely az elmúlt évtizedekben megváltoztatta az emberek kommunikációs vagy szórakozási szokásait!

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

B rész

Ismételten felhívjuk figyelmét, hogy a B rész két feladatsorából tanulmányainak megfelelően csak az egyiket kell megoldania! Kérjük, választását aláhúzással jelölje!

B. I.

Gazdasági alapismeretek

B. I. 1/ Milyen fogalmat takarnak az alábbi meghatározások?

1. Egy ország lakosainak külfölddel lebonyolított összes gazdasági ügyleteinek nyilvántartása:.....

2. Vállalkozási forma, amelynek legalább egy bel- és legalább egy kültagja van:.....

.....

3. A munkapiacon jelentkező túlkínálat:.....

.....

4. Egy ország pénzének piaci ára más valutában kifejezve:.....

.....

4 pont	
---------------	--

B. I. 2/ Az alábbi feladatban állításokat olvashat. Válassza ki és karikázza be a helyes megoldás előtt álló betűjelet! (Csak egy jó válasz lehetséges.)

1. A bruttó nemzeti termék

a) rövidítése a GDP

b) az egy országban egy év alatt előállított összes értéket jelenti

c) úgy számolható ki, hogy a bruttó hazai termékből kivonjuk a külföldiek hazai jövedelmeit, és hozzáadjuk a hazaiak külföldi jövedelmeit

d) egy ország legjellemzőbb terméke

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. A kollektív szerződés

- a) a munkatörvénykönyvben megfogalmazott jogokat csökkentő irat
- b) a minden munkavállaló által a munkaadóval köthető külön szerződést jelenti
- c) csak a két fél közös megegyezésével bontható fel
- d) megkötésére a reprezentatív szakszervezetek jogosultak

3. Az áfa

- a) nagysága minden EU-tagországban azonos
- b) jövedelemtől független adófajta
- c) az általános fogyasztási adót rövidíti
- d) csak vállalkozásokat sújtó adó

4. Az infláció

- a) a pénzromlás
- b) az árszínvonal tartós növekedése
- c) a költségvetésnek a GDP 50%-ánál nagyobb mértékűre növekedése
- d) minden esetben az összes gazdasági szereplő számára hátrányos

4 pont	
---------------	--

B. I. 3/ . Az alábbiakban ismét állításokat olvashat. Döntse el, igaz vagy hamis egy-egy állítás! Húzza alá a megfelelőt!

- a) Az EU négy alapszabadsága az árúk, a szolgáltatások, a tőke és a munkaerő szabad áramlása.
Igaz – Hamis
- b) A pályakezdők között az átlagosnál magasabb a munkanélküliségi ráta.
Igaz – Hamis
- c) Azokat a cégeket tekintjük mikrovállalkozásnak, amelyek tíz főnél kevesebbet foglalkoztatnak.
Igaz – Hamis
- d) A protekcionizmus korlátozza a kereskedelem szabadságát.
Igaz – Hamis

(Elemenként fél pont)

2 pont	
---------------	--

B. I. 4/ Az alábbiakban egy gazdasági helyzet leírását olvashatja. 5-10 sorban mutassa be az alábbi eset kapcsán, hogy milyen hatásai lehetnek az államadósság növekedésének a gazdaság kamatszintjére, a munkanélküliségére, a következő nemzedékre. Említsen legalább egy olyan állami intézkedést, mely bár növelte az államadósságot, de fontos társadalmi célt szolgált!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Az eladósodás felgyorsulásával sokszorosára nőttek Magyarország kamatfizetési költségei, és mostanra oda jutottunk, hogy a személyi jövedelemadó befizetések kilencven százaléka törlesztésre folyik el. Összadósságunk tavaly 3,2 milliárd euróval növekedett, és összességében megközelítette a 30 milliárd eurót, vagyis a bruttó nemzeti össztermék 32 százalékát.

Magyar Nemzet, 2005. július 4.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

B. I. 5/ Elemezze, értelmezze az alábbi esetet, tegyen javaslatot a kis cég számára a hasonló esetek elkerülésére!

Az A&M feltalált egy új elven működő, praktikus és olcsó eszközt macskatulajdonosok számára, ami az egyik legnagyobb áttörést jelentette az adott kategóriában. Az ötlet rendkívül egyszerű volt. A márka, amely a Scoop Away (kanalazd ki) nevet kapta, már megjelenésének pillanatában sikeres lett. Ez gyorsan magára vonta a Golden Cat Corporation figyelmét, amely a Tidy Cat márkájával vezető helyet foglalt el a hasonló célú termékek addigi piacán.

Felismerve a fenyegető ötletet a Golden Cat bevezette a saját, azonos elven működő termékét, amelyet Tidy Scoop-nak nevezett. Nemcsak lecsapott az A&M ötletére, de még a versenytárs márkanévének egy részét is kisajátította (scoop).

Al Ries – Jack Trout: A marketing huszonkét vastörvénye 106. o. alapján
Bagolyvár Könyvkiadó, Budapest, 1994.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**B.II.
Pszichológiai alapismeretek**

B.II.1. Írjon 15-20 soros esszét! Válasszon a megadott témákból egyet!

(Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont).

- Hogyan befolyásolja a média az agresszió megjelenését az emberek viselkedésében? Fogalmazza meg saját véleményét is, és illusztrálja példákkal!

vagy

- A csoportok lélektanában klasszikusan háromféle vezetési stílust különítünk el: az autokratikus, a demokratikus, illetve a laissez faire, vagyis a mindent megengedő irányítást. Ezek abban különböznek egymástól, hogy a csoport vezetője mennyire tartja kezében az irányítást, illetve, hogy a csoport tagjainak mennyi beleszólási lehetőségük van a dolgok menetébe. Hasonlítsa össze a háromféle vezetési stílust egy termelőcsoport esetében az előállított termékek mennyisége, illetve a dolgozók kreativitása tekintetében! Melyik csoport(ok)ban érzi jól magát a csoport tagja, és hol figyelhető meg a legtöbb agresszió illetve bűnbakképzés a csoporttagok között?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

10 pont	
----------------	--

B.II.2/ Elemezze 5-10 sorban az alábbi esetet abból a szempontból, hogy miért nem célszerű, ha a szülők, nevelők konkrét, kézzelfogható jutalommal (pl. pénzzel) honorálják a gyermek teljesítményét!

Óvodás csoportoknál végeztek egy tanulságos vizsgálatot. A kutatók megfigyelték, hogy a szabad foglalkozás alatt a gyerekek hány darab, és milyen színvonalú rajzot készítenek. Aztán azt mondták nekik, hogy ezentúl minden egyes rajzért egy-egy csokit kapnak ajándékba. Ezek után szintén rögzítették a rajzok darabszámát és színvonalát. Azt tapasztalták, hogy lényegesen több, de színvonalban, kreativitásban gyengébb rajzok születtek.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

B.II.3. Írja le 5-10 sorban, az alábbi eset alapján, miben segíthet az osztályközösség vagy az osztályfőnök egy, az osztályában peremhelyzetű diák problémáinak megoldásában!

Szandra nem volt túlzottan népszerű az osztályában. Tanulni nem szeretett, nem is voltak jó jegyei. A szünetekben általában egyedül volt, nem szólt senkihez, és a többiek sem foglalkoztak vele. Úgy tűnt, gimnazista éveit magányosan, örömtelenül fognak eltelni. Egyszer az osztály kosárlabda-csapata egy fontos meccs előtt nehéz helyzetbe került: a centerük megsérült, és senki nem tudta helyettesíteni. Nagy rábeszélésre Szandra mégis beállt a helyére, és a csapat megnyerte a mérkőzést. Onnantól fogva helyzete megváltozott az osztályban: rendszeresen eljárt az edzésekre, és sok közös sikerélménye lett a többiekkel.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A. rész pontszámai feladattípusonként	Maximális pontszám	Elért pontszám
A.1. Esszé	15	
A.2. Elemzés	12	
A.3. Elemzés	5	
A.4. Ábraelemzés	7	
A.5. Felismerés	3	
A.6. Aláhúzás	1	
A.7. Fogalommagyarázat	3	
A.8. Kiegészítés	2	
A.9. Szövegértelmezés	3	
A.10. Asszociáció	4	
A rész összesen	55	
B rész pontszámai feladattípusonként		
Gazdasági alapismeretek		
B.I.1. Fogalomfelismerés	4	
B.I.2. Kiválasztás	4	
B.I.3. Igaz-hamis	2	
B.I.4. Elemzés	5	
B.I.5. Elemzés	5	
VAGY Pszichológiai alapismeretek		
B.II.1. Esszé	10	
B.II.2. Elemzés	5	
B.II.3. Elemzés	5	
B rész összesen	20	
Írásbeli összesen	75	

Javító tanár:

Dátum:

	elért pontszám	programba bevitt pontszám
Feladatsor		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: